

پهلوی

این اسناد برای اولین بار منتشر می شوند

شکایت سناتور شمس الملوک مصاحب از عملکرد شهرداری تهران در اجرای طرح بزرگراه فرحزاد

از «ف» تا فرحزاد

شهرداری تهران به گواه اسناد ساواک و دوران پهلوی یکی از فاسدترین سازمان های کشور بود، اما به دلیل حمایت های نخست وزیر کسی نمی توانست شهردار را مورد مواخذه قرار دهد. در اینجا می توانید یک نمونه از اتفاقات پرحاشیه این سازمان را از خلال شکایت یکی از سناتورهای دوران پهلوی درباره احداث بزرگراه فرحزاد بخوانید و به قول معروف این روزها از «ف» فساد تا خود فرحزاد بروید.

نکته تاریخی

نیک پی که بود؟

حوادث این سند در زمان شهرداری غلامرضا نیک پی رخ داده است. غلامرضا نیک پی، مورد حمایت هویدا بود و در یک رأی گیری فرمایشی به دستور هویدا و تایید شاه شهردار تهران شد. سناتور نمازی در گفتگو با غلامحسین خوش بین که از وزرای سابق دادگستری بود، می گوید: به طوری که استنباط می شود نیک پی شخصی صالح و مفید نیست، خوش بین جواب داد: این موضوع کاملاً صحیح و منطقی است، نامبرده شخص کوچک و نالایقی است. به عنوان نمونه بخش ۳۱۲ ساواک که در حال جمع آوری گزارش های شهرداری بود، نوشته: اینکه شهردار تهران از بدو احراز سمت شهرداری تا کنون طرحی نداشته و عملی انجام نداده صحیح است.

اینکه غلامرضا نیک پی به دروغ گوئی شهرت دارد مورد تایید منابع واقع گردیده است. نیک پی در فساد اقتصادی و رشوه پد طولانی داشت. عطاالله خسروانی می گوید: شنیده ام نیک پی در شهرداری با باند دزد های آنجا همکاری می کند. غلامرضا ایلخانی کارمند وزارت کشور و مدیر مجله دفاع غیر نظامی، دریافت رشوه نیک پی از محل خرید ماشین آلات برای شهرداری از چکسلواکی را برملا کرد. او می گوید ما شاهد هزاران کار خلاف از آقای نیک پی هستیم ولی از آنجایی که نخست وزیر از او دفاع می کند، جرات گفتنش را نداریم. همچنین ساواک گزارش نموده، شهردار تهران ۲۰۰ میلیون تومان از صاحبان اراضی غرب و شمال غرب تهران رشوه گرفته است. این اقدامات شهردار در حکومت فاسد پهلوی نادیده گرفته شد و نیک پی در زمان وزارت کشور امیر قاسم معینی، مجدد برای چهار سال فرمان شهرداری تهران را از محمدرضا پهلوی دریافت کرد و چند ماه پس از انتصاب به کره جنوبی سفر کرد. بازگشت او مصادف با شدت گرفتن انقلاب اسلامی بود و باعث برکناری غلامرضا نیک پی از شهرداری تهران و زندانی شدنش شد.

شماره .....
تاریخ ۰۵/۰۶/۱۳۵۶
مستقیم
جناب آقای مهندس شریف امامی نخست وزیر
با علم باینکه اوقات جنابعالی در این موقعیت خطیر و تاریخی در کشور صرف به مهم امور وحل و فصل معضلات و انشاء الله تعالی باز آمدن امنیت کسبه بالا ترین نعمات الهی است به کشور و ایجاد رفاه عمومی می باشد معذک چون یکی از مایل و معضلات مبارزه با فساد و رفع ناراضیتهای حاصله از فساد است که در سرلوحه اقدامات دولت میبست اثر جنابعالی قرار دارد و بنا اعتقاد و اطمینان عمومی بخصوص کسانی که سالیان دراز از نزدیک با همکاری و فضایل ذاتی و دقت و صراحت و قطعیت تردید ناپذیر جنابعالی آشنایی بنان و قیوف کامل دارند به این شکایت و عرض حال مبادرت نمودم و یقین حاصل است که باتمام کمی وقت بشخصه آنرا مطالعه فرموده و باعین چاره جویی رفع مشکل در آن می نگردم.
جناب آقای نخست وزیر! بنده در تمام مدت پانزده سالی که افتخار خدمت در سمت سناتور انتصابی تهران را دارم این افتخار برانم حاصل است که هیچگاه و برای هیچ مساله شخصی مددع هیچ مقامی ام از دولتی و غیره نشده ام.
اینک ضمن یک گزارش کلی و امر عمومی و اجتماعی مطلبی را اظهار میدارم که شمه ای از درد های اجتماع و سازمانهای اداری طویل مارا در گذشته بیان می سازد که شاید گوشه ای از آن به گرفتاری شخص بنده ارتباط یابد (برای مزید استحضار افزوده می شود که در تاریخ ۲۵۳۲/۵/۳ گزارشی در این مورد به جناب آقای آموزگار نخست وزیر سابق دادم که دستبر رسیدگی دادند و تیمار سرلشگر

شماره .....
تاریخ .....
مستقیم
جناب آقای نخست وزیر!
پرونده سیاه جاده فرحزاد از آن پرونده هایی است که واقعاً درخور رسیدگی کامل است. این جاده که مسیر صحیح و مستقیمی داشت چنانکه بتواتر رسیده است با فعل و انفعالات زیادی در زمان گذشته از مسیر اصلی منحرف شد و با پیچ و خمهای زیاد که ناچار نتیجه انحراف از مسیر مستقیم است از کوچه چهارم امیرآباد شمالی که منزل بنده در آن واقع است سر درآورده ولی قسمت جالب دوم این جریان از اینجا شروع می شود:
در آبان ماه سال ۱۳۵۴ شهرداری وقت شرحی باینجا بنویشت که "چون خانه شما در مسیر طرح فرحزاد قرار دارد و چون شهرداری پایتخت در نظر دارد طرح مذکور را اجرا نماید شما مبلغ چهارمیلیون و دو صست و بیست و شش هزار و هشتصد و هشتاد ریال بابت حق مرغوبیت بشهرداری بدهکار شده اید - الخ (فتوکی نامه ضمیمه شماره یک است).
به شهرداری پاسخ داده شد که چگونه به صرف اینکه شهرداری در نظر دارد در آینده طرحی را اجرا کند بنده پیشاپیش بدهکار شده ام؟ مسلم است پس از انجام طرح و ارزیابی عادلانه و منصفانه مبلغی که تعیین شود برطبق قانون و مقررات آن پرداخت می شود.
جواب اداره کل املاک شهرداری باینجا بنده که شاهکار خود کامگی و خود مختاری وزیر پانگاردن قانون است (و فتوکی آن ضمیمه است) باین شرح بود که "چون تشریفات طرح مذکور براساس قانون نوسازی باتمام رسیده و خرید املاک واقع در مسیر طرح در جریان می باشد لذا اجرای طرح از نظر این اداره کمال

شماره .....
تاریخ .....
مستقیم
جناب آقای نخست وزیر!
من باین شخص نظر خاصی ندارم. شکایت من از دستگامهایی است که چنین ماموران خاطی و نادرستی را پرورش می دهند و مصالح مردم را بدست آنان می سپارد.
بقول شیخ اجل سعدی
گرچه تیراز کمان کند پیروز
از کماندار ببیند اهل خرد
دستگاه چقدر باید نادرست پرور یا مسامحه کار باشد که عضو دشو در کمال گستاخی و جسارت رشوه نقدی و جنسی بخواید.
بهر صورت با چندین بار نامه نوشتن به جناب آقای شهردار و ملاقات ایشان و دستورات اکیدی که صادر کردند و با مذاکرات مکرر با کلیه مقامات شهرداری هنوز کوچه چهارم خیابان امیرآباد شمالی که از خرداد ماه ۱۳۵۶ شهرداری شروع به تخریب آن کرده و تهرانه تاثیر آوری است که با هزار زبان از عدم توجه و لیاقت و کفایت بعضی از ماموران شهرداری داستاها می گوید.
شهرداری که در مقابل آبادی فرضی کوچه حق مرغوبیت با رقمی غیر قابل تصور مطالبه می کند در مقابل زیرانی و خرابی سه ساله و متوقف ماندن هر مایل ای در این کوچه و زبانهها و ضررهای واصله چه تاوانی می دهد؟
جناب آقای نخست وزیر! خانه های طرف شمالی این کوچه همه خراب شده با استثنای یکی از آنها که هنوز پابرجاست و تقریباً دو ماه پیش زن مردی به خانه من مراجعه کردند که آنها را در خانه ام پذیرفتم. معلوم شد سرایدار همان خانه هستند. آنها بالمصراحه گفتند آقای نایب صدری ما گفتند بیاییم در خانه شما بنشینیم و از اینجا خارج نشویم تا از شهرداری برای ما خانه ای بگیرند که باینجا نقل مکان کنیم.

شماره .....
تاریخ .....
مستقیم
جناب آقای نخست وزیر!
بالاخره تا حدود ساعت ۹ شب با تمهید و لطایف و فهمیدن بانها که من در اینکار هیچ دخالت ندارم و از عهده گرفتن خانه برای آنها هم برنمیایم آنها را روانه کردم که بروند ولی آن خانه هنوز در دست این کوچه مخربیه پابرجاست و بقاری که اظهار می شود متعلق به اداره پارکهاست خراب کردن خانه های مردم آسان است و شهرداری از اینراه غنی ندارد ولی یکی که استثنائاً متعلق به اداره است در آنجا دیگر قانون قدرت خود را از دست می دهد.
ملاحظه فرمایید جناب آقای نخست وزیر! در این پرونده رشوه هست نادرستی هست وظیفه شناسی هست تهدید هست و هزاران نکات دیگر که نوشتنش مطلب را از این طولانی تر می کند.
اگر شهرداری نتواند در ظرف دو رده دو سال خراب کردن و اسفالت کردن یک کوچه کم عرض و طول را انجام دهد چطور از عهده انجام کار تهران بایست وسعت و عظمت برمیاید و اگر اینکار در قدرتش نبود چرا از خرداد ماه ۱۳۵۶ شروع بخرابی کرد که بعد از تجاوز یکسال کوچه با اینصورت فضاحت بار باشد.
شهرداری بچه حقی چنین با حیثیت و شخصیت و سلامت افراد بازی می کند و آنرا بچیزی نمی شمرد؟ در این شهری که آلودگی هوا بعد بالا تراز اشباع رسیده چرا شهرداری با خراب کردن این کوچه و رها کردن آن ذرات بی امان بی حس و گد و غار و خاک را نیز به آلودگی هوا می افزاید و به حنجره و ریه مردم می فرستد.
جناب آقای نخست وزیر! بنده که اگر تحت فشار و تعدیات خیلی بالا تراز اینها هم قرار گیرم و اقربا مصطاح شاهگرد گندم را هم بزنند باز بقول حافظ که فرمود
کشد نقش انالحق بر زمین خون
چون همورا رکشی بردارم مشب

شماره .....
تاریخ .....
مستقیم
جناب آقای نخست وزیر!
تحقیق یافته قلعداد می گردد که مطالبه حق من که البته با ارائه متن قانون و رفت و آمد در بعضی تغییرات در شهرداری ثابت شده که جنبه قانونی ندارد ولی نکته مهم این است نظر شهرداری تحقیق یافته قلعداد می گردید تا تحقیق نیافته و فقط عده ای از ساکنان کوچه را آ خدا رها ساختند.
جناب آقای نخست وزیر! بنده از ساکنان بازنشسته دانشگاه را دیدم که اشک مظلومیت من سرمایه عمر فقط این خانه است و همسر و شهرداری لانه ای با ۲ یا ۴ اتاق بمن بدهد سکونت گیرم.
بیدی است این حرفها مثر تر واقع نشد بنمن بخش خریداری و تخلیه شد و از خانه های حق مرغوبیت مطالبه شده عده ای هم پرد خانه ها همچنان تخلیه شده ماند تا اینکه تخریب خانه هاشد و تا آخرسال ۱۳۵۶ فقط نامه های مکرر به جناب آقای شهرستانی شهردار و حسن نیت ایشان هنوز هم عقیده راسخ دارم از مشهد و هنوز هم در همین سال جاری که به از صمیم قلب از ایشان و خدماتش به شهروند

شماره .....
تاریخ .....
مستقیم
جناب آقای نخست وزیر!
خون من هم که بر زمین بریزد جز شاه و وطن اطمنانی می توان داشت که عکس العمل همه تعدیات و فشارها و تبعیضها و حق کتشیها و رشوه خواهد بود؟
اینهمه سهل انگاری در کار اینهمه تعدد در دوره سلطنت پرافتخار شاهنشاهی که اسبیت کلام توأم با عیش و الت اجتماعی است. اگر این عمل شهرداری نمونه سرعت در عمل ماند مترو و غیره و غیره چه می شود.
مضحک است که جناب آقای شهردار تهران مورخ ۲۵۳۶/۸/۱۲ که فتوکی آن ضمیمه است "جهت اجرای طرح به اداره کل اسفالت به اسفالت خیابان ۴۵ متری فرحزاد اقدام نمود در مورد تخریب سایر املاک واقع در طرح که شهرداری منطقه ۹ اقدام فوری بعمل خواهد آ نیز در زمینه نظافت املاک تخریب شده به منطقه ۹ دستور داده شد تا با استفاده از محل مورد اشاره اقدام سریع معمول دارند.
البته هیچیک از این اقدامات انجام نشده واقع امرشان می دهد که متصدیان امر دستورات انباشته اند و کوچه مخربیه بحال خود مانده و منزله دانی عمومی وسگدانی در آمده که واقعاً

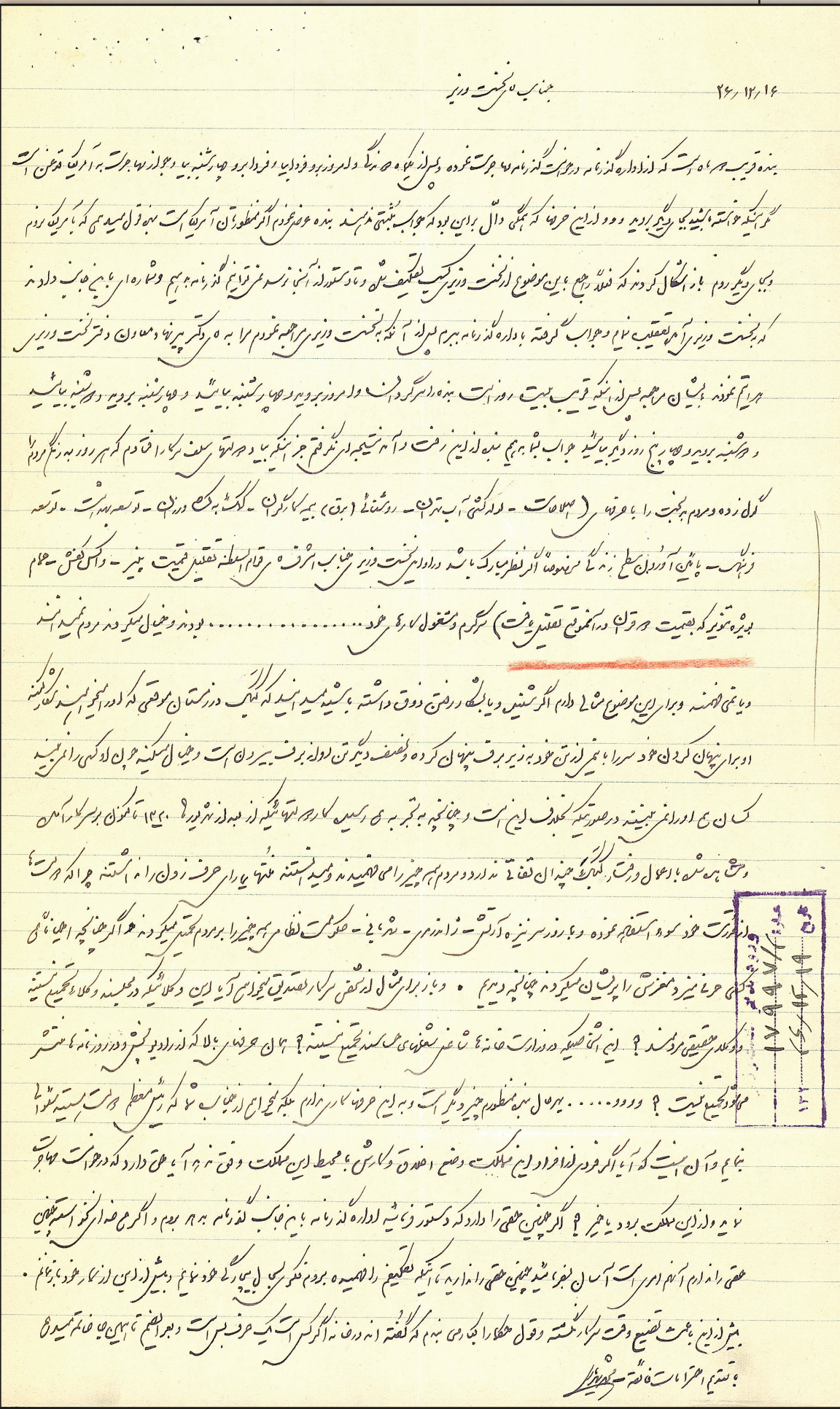

معرفی سند

این سند حاوی شکایت سناتور شمس الملوک مصاحب به جعفر شریف امامی نخست وزیر از تخلفات و کارشکنی های شهرداری تهران در اجرای طرح بزرگراه فرحزاد است. با ایجاد انحراف در مسیر بزرگراه مزبور بنابر مصلحت ها و فعالیت های اشخاص صاحب نفوذ، جاده به جای عبور از مسیر مستقیم، از جاده انحرافی عبور کرده است و منزل مسکونی شاکی را که در کوچه چهارم امیرآباد شمالی قرار داشته، در بر گرفته است. در این شکایت آمده است که شهرداری به دلایل واهی و بدون انجام هرگونه کارشناسی مبلغ ۴,۲۲۶,۸۸۰ ریال حق مرغوبیت ملک نامبرده را به ناحق از او مطالبه کرده است. با اجرای نیمه کاره طرح ساختمان ها و بناهای واقع در کوچه مذکور را به صورت مخروبه به حال خود وانهادن و ساکنان آنجا را بدون پرداخت خسارات مکفی و قانونی و با تدارک محلی برای سکونت آواره کرده است. مامورین شهرداری در مراجعه به محل ادامه کار را منوط به پرداخت رشوه های گزاف و خرید اتومبیل برای آنها کرده اند و این کار در حالی انجام شده که همه ساختمان ها و بناهای اداری و دولتی واقع در همان محل بدون هیچگونه دستکاری کماکان مورد استفاده ادارات قرار گرفته اند.

بازخوانی یک نامه اعتراضی
حق مهاجرت ندارید!

اوضاع مملکت در ابتدای پادشاهی محمد رضا شاه پهلوی آنقدر خراب بود که خیلی ها هوس مهاجرت از کشور به سرشان می زد. از همین رو دولت اقدام برای مهاجرت را محدود کرده بود و همین موضوع گلایه های زیادی را ایجاد کرده بود. هر کسی حتی اگر قصد سفر عادی داشت هم می بایست از شهرداری و نخست وزیر اجازه می گرفتند. در میان نامه هایی که در اعتراض به شرایط صدور گواهی سفر و دریافت پاسپورت در آن دوران موجود است، این مرقومه بلندبالا در تاریخ ۱۳۲۶/۱۲/۱۶ می تواند جالب توجه و تأمل باشد.

شماره
تاریخ

میردند نوشتم و تذکر دادم که این کوچه مخروبه سلامت ساکنان کوچه را به خطر انداخته و با بودن بخش امراض ساریه و خطرناک در شهرو اینک این خرابی عدی که بیار آورده اند کوچه را مبدل به زباله دانی و محصل اجتماع سگهای ولگرد کرده و مجموع این عوامل و گرد و غبار دائم حاصل از کوچه مخروبه سلامتی اهالی را بکلی بخطر انداخته است.

بعد از مکاتبات مکرر در عرض جواب یک عضو شهرداری به نام نایب صدی به منزل اینجانب مراجعه کرد و اولتیماتومی باین شرح داد:

"من برای کاری که بنا بوده برای فلان شخص انجام هم آن شخص قبیل از هرکار فلان قدر سکه طلا بمن داد و هر روز و هر شب هم شام و ناهار و عیرانسه به منزل او دعوت داشتم فعلاً هم من مشغول بزرگراه دوئل هستم برای اینکه آنجا خانه کله گنده ها و افراد مهم است و مقدم است."

اقدام کنید شهرداری "گردد" های عقب افتاده مرا بدهد، اتومبیل کهنه مرا عوض کند و بجای آن اتومبیل نو بدهد که کارگر وقتی به بنیاد اتومبیل من کهنه است بحرف من گوش نمی کند.

اقدام کنید شهرداری در حدود پنجاه کارگر روزی هشتاد و نود تومان بامن بدهد تا بتوانم کاریکنم."

بنده چون در عمر رشوه نداده ام و "گردد" های آن مامور شهرداری و یا اتومبیل نو و کارگر و عیله نداشتم که در اختیار آن مامور شهرداری بگذارم او را از خانه خود با احترام به بیرون رانندگی کردم ولی البته او بحساب اینکار اتومبیل نو هم گرفت ولی کاری انجام نداد.

فقط گستاخی و جسارت را ملاحظه فرمایید که یک مامور ساده شهرداری بخود این جرئت و اجازه را بدهد که بگوید شاهراه دوئل که منزل کله گنده باید مقدم باشد و طناً و آشکارا رشوه بخواند.

شماره
تاریخ

را بخطر انداخته است.

اینک تقاضاهای قانونی و مشروع خود را بشخص زیر خلاصه می کنم:

۱- صد و مراکید در اتمام کار و اسفالت کوچه چهارم امیرآباد شمالی کنه در طرح فرج زاد قرار دارد.

۲- رسیدگی دقیق و کامل پرونده جاده فرحزاد زید و کار و مجازات متخلفین و خطاکاران و رشوه خواران اگر چنانچه بتوانتر رسیده است در این کارتخلف و خطا و رشوه خواری و فعل و انفعالاتی صورت گرفته است.

۳- بازخواست و مجازات مامور متخلف و رشوه بگیر شهرداری هم بخاطر رشوه خواستن هم بخاطر افعال درکار هم بخاطر ایجاد مزاحمت و فرستادن زن و شوهری از ساکنان این کوچه را که در منزل من میمانند و ایجاد مزاحمت کند و از من خانه بخواهند.

۴- رسیدگی به رقم حق مرغوبیتی که از این جانب مطالبه شده است که برچه مبنا و حسابی بوده و اصولاً قیمت منطقه ای زمین در امیرآباد چه قدر است که بنده باید فقط ۴,۲۲۶,۸۸۰ ریال حق مرغوبیت بپردازم و بحالره اگر این محاسبه در زمانی که بحیوچه گرانی قیمت زمین برده امروز که قیمت زمین تا حدی تعدیل شده است نمی تواند مورد داشته باشد.

از تصدیح و توضیح اوقات شریف و طولانی شدن این نامه بپوزش می طلبم.

دکتر شمس الملوک مصاحب
۵۷۳۶

منبع اسناد: آرشیو ملی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

شماره
تاریخ

غوبیت نیز جنبه قانونی دارد."

های زیاد و لطف عنایت پروردگار

کار شهرداری تعدی و زور است

که کاری که در سال ۱۳۵۴ از

من تاریخ که سه سال از آن میگذرد

واره گردند و کوچه را مخروبه بامن

خان این کوچه استادیپیر

می ریخت و اظهار میداشت که

بیع فرزند دارم من پول نمیخواهم

که بازن بیع فرزندم در آن

خانه های قسمت شمالی کوچه

قسمت جنوبی بناحق قبل از موقع

ند اند.

در خرداد ماه ۱۳۵۶ شروع به

خانه خراب شد. بنسبده

ار تهران که به لیاقت و صداقت

(و سالها بعد از مراجعت ایشان

نیز تار مشهود رفته بودم اهالی

تعریف و تمجید و باو دعا

شماره
تاریخ

فشی نمی گیرد ولی آیا چه

فراد کشور در مقابل این

مویه گیریه و فعل و انفعالات

ی و تجاوز بحقوق مردم آنها هم

سر پایه سلطنت و شاه

باشد پس تکلیف کارهای مهمی

در نامه شماره ۳۸۲۴/۱۳/۹۰۸۷

ت به بنده نوشته اند:

ت دستور داده شده نسبت

اید.

تاما خریداری شده است

ورد.

اداره کل خدمات شهری و

انات خود نسبت به پاسکاری

(ایشان دستور داده اند ولی

جوی نکرده و آنرا کالام یکمن

در نتیجه این طول مدت بصورت

حخت و سلامت و امنیت ساکنین